

Materiały edukacyjne  
do filmu  
*Sztuka przeżycia*

Opracowanie: **Anna Trylińska, Martyna Gryśla**

Iceland   
Liechtenstein **Active**  
Norway **citizens fund**

Materiały referencyjne zostały przygotowane w ramach projektu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka „Monitoring systemu ochrony praw człowieka w Polsce”. Projekt jest realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

---

## Karta pracy

- **Uzupełnij wykropkowane miejsca.**

Prześladowanie, o którym mowa w definicji uchodźcy na podstawie Konwencji z 1951 roku, musi spełniać kumulatywnie poniższe przesłanki:

- 1) ze względu na swoją istotę lub **p**..... stanowią poważne naruszenie praw **c**....., w szczególności praw, których uchylenie jest niedopuszczalne zgodnie z art. 15 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. lub
- 2) być kumulacją różnych **d**..... lub **z**....., w tym stanowiących naruszenie praw człowieka, których oddziaływanie jest równie **d**..... jak prześladowania, o których mowa w pkt 1.

- **Ustal kolejność organów i sądów występujących w procedurze udzielenia ochrony międzynarodowej cudzoziemcowi wypisując od góry najniższą instancję.**

.....

(opcjonalnie – organ zobligowany do przyjęcia wniosku, natomiast może wystąpić sytuacja kiedy będzie on zwolniony z przyjmowania wniosków masowo)

->

.....

->

.....

->

.....

->

.....

WOJEWÓDZKI SĄD ADMINISTRACYJNY
NACZELNY SĄD ADMINISTRACYJNY
SZEF URZĘDU DS. CUDZOZIEMCÓW
STRAŻ GRANICZA
RADA DS. UCHODźCÓW

• **Zaznacz odpowiednio prawda/fałsz właściwą odpowiedź w poniższych pytaniach:**

- A) Udzielenie azylu jest procedurą międzynarodową. **P | F**
- B) Konwencja dotyczącej statusu uchodźców, którą sporządzono w Genewie 27 lipca 1951 roku, została ratyfikowana przez Polskę wraz z Protokołem Nowojorskim w 1991 roku. **P | F**
- C) Udzielenie statusu uchodźcy jest procedurą krajową. **P | F**
- D) Wyrażeń „uchodźca” i „migrant” można używać wymiennie, ponieważ dotyczą tego samego pojęcia. **P | F**
- E) Homoseksualizm jest w Syrii zakazany przez prawo. **P | F**
- F) Przesłanka ubiegania się o udzielenie statusu uchodźcy na podstawie przynależności do grupy społecznej jaką są kobiety w kraju, w którym ich życie i wolność jest zagrożone nie jest wystarczającą okolicznością, aby udzielić danej cudzoziemce statusu uchodźczynie. **P | F**
- G) Zasada *non-refoulement* zamieszczona jest w art. 33 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. **P | F**
- H) Wyżej wskazana zasada zezwala władzom krajowym zwracanie cudzoziemca-uchodźcy lub też wydalanie go do granicy terytoriów. **P | F**
- I) Osoba, która otrzymała status uchodźcy, przy spełnieniu dodatkowych przesłanek z ustawy o cudzoziemcach może ubiegać się o połączenie z rodziną w ramach pobytu czasowego dla członka rodziny. **P | F**
- J) Źródłem istnienia praw człowieka jest godność ludzka. **P | F**
- K) Ochrona uzupełniająca jest rozpatrywana przez organ tylko i wyłącznie na osobny wniosek cudzoziemcy. **P | F**
- L) Status uchodźcy nie uprawnia do pobierania świadczeń pieniężnych. **P | F**
- M) Ksenofobia to patologiczny lęk przed cudzoziemcami. **P | F**
- N) Prześladowaniem nie mogą być kumulacje różnych działań i zaniechań. **P | F**
- O) Naczelny Sąd Administracyjny jest najwyższą instancją w procedurze udzielenia ochrony międzynarodowej **P | F**

P) W prawie przyjmuje się dwojaki podział godności  
na osobową i nie osobowościową.

P | F

- **Wykreśl nieprawdziwe informacje.**

Zgodnie z definicją zawartą w Konwencji dotyczącej statusu **uchodźców/cudzoziemców**, która sporządzona została w Genewie 27 lipca **1991/1951** roku – uchodźcą jest **podmiot publiczny/osoba**, która na skutek **nieuzasadnionej/uzasadnionej** obawy przed **manifestowaniem/ prześladowaniem** z powodu swojej rasy, **religii/kultury regionalnej**, narodowości, przynależności do określonej grupy **lokalnej/społecznej** lub z powodu przekonań niepolitycznych/politycznych przebywa poza granicami państwa, którego **nie jest/jest** obywatelem i **nie może/może** lub **chce/nie chce** z powodu tych **poglądów/obaw** korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń poza państwem swojego **obecnego/dawnego czasowego/stałego** zamieszkania **nie może/może** lub **chce/nie chce** z powodu tych obaw powrócić do tego państwa.

---

---

## Pytania do rozmowy

### → PYTANIA WSTĘPNE KATEGORIA – UŚWIADAMIAJĄCE:

- 1) Co według Was jest źródłem istnienia praw człowieka?

Pytanie bardzo szerokie, ale głównie sprowadzające się do krótkiego stwierdzenia, że źródłem istnienia wszelkich praw i wolności, jak i obowiązków człowieka jest przyrodzona i niezbywalna godność ludzka. Jest ona bardzo trudna do zdefiniowania.

- 2) Jakiego rodzaju problemy naruszeń praw człowieka są poruszane w filmie?

Przykładowa problematyka:

- Ograniczenia w dokonywaniu wyborów partnerów życiowych -> przykład: torturowanie jednego z głównych bohaterów z uwagi na brak zgody ojca na spotkanie się z jego córką -> szersza problematyka: zabójstwo honorowe.

- Ograniczenie wolności uzewnętrzniania swoich przekonań – przykład problematyki szeroko rozumianej sztuki, jako wolności uzewnętrzniania swoich poglądów

- Ograniczenie wolności słowa

- 3) Czy mężczyźni i chłopcy mogą być głównymi ofiarami przemocy seksualnej podczas wojny?

Temat ten został zawężony dla dzieci!

Analiza sytuacji w Syrii: wbrew powszechnych stereotypom – nie tylko kobiety są głównym celem narażonym na doświadczenia gwałtu i

molestowania seksualnego. Dużym problemem, który jest bardzo często pomijany w mediach jest szerzenie się gwałtów i wszelkiego rodzaju molestowań seksualnych dokonywanych na mężczyznach lub chłopcach – nawiązując do filmu – także w Syrii.

W raporcie UNHCR z października 2017 roku, pod tytułem: Sexual violence against men and boys in the Syria crisis (PL: Przemoc seksualna przeciwko mężczyznom i chłopcom w czasie kryzysu syryjskiego), można znaleźć opisy różnych przypadków gwałtów i molestowania seksualnego mężczyzn i chłopców.

Charakterystyczny jest 4 stopniowy podział na:

- 1) przemoc seksualną związaną z konfliktem w Syrii,
- 2) przemoc seksualną wobec osób LGBTI w Syrii i krajach azylu,
- 3) przemoc seksualną wobec osób LGBTI chłopców w krajach azylu,
- 4) seksualne wykorzystywanie chłopców i mężczyzn w krajach azylu.

Wskazuje się, że powszechne stosowanie przemocy seksualnej w Syrii znajduje swoje początki od momentu rozpoczęcia obecnego konfliktu. Niezależna Międzynarodowa Komisja Śledcza ustaliła, że podczas umieszczania danej osoby w areszcie, bardzo często jest ona poddawana torturom seksualnym (w tym mężczyznom).

Tutaj warto podkreślić, że w Syrii (podobnie zresztą jak np. w Iraku) – wszelkie kontakty homoseksualne są nielegalne i zabronione przez syryjski kodeks karny.

- 2) Jedną z przesłanek udzielenia statutu uchodźcy jest również

przynależność do określonej grupy społecznej, która zagraża życiu danej jednostki. Czy według Was, kobiety doświadczające traumatycznych zdarzeń i napiętnowania społecznego np. w kraju swojego pochodzenia, mogą się powoływać na tę okoliczność tj. przynależności do grupy społecznej jaką są kobiety?

W wielu krajach kobiety są poddawane licznym dyskryminacjom, agresji i poniżającemu traktowaniu co przy wykazaniu istnienia faktycznie takich okoliczności może stanowić przesłankę do ubiegania się o udzielenie statutu uchodźczyń.

→ PYTANIA KOŃCOWE  
KATEGORIA – OTWARTE  
DYSKUSYJNE:

- 1) Czym jest ksenofobia? Czy nasz naród jest ksenofobiczny? Jeśli tak, to podajcie przykłady zachowań ksenofobicznych.
- 2) Jacy uchodźcy są najczęściej narażenia na dyskryminację?

Prawdopodobnie głównym kryterium będzie kolor skóry i płeć.

- 3) Skąd według Was najczęściej przybywają uchodźcy – z jakiego kraju najwięcej osób złożyło wniosek w 2021 a 2020 roku?

Jako pomoc pogą posłużyć statystki za rok 2021: I

<https://www.gov.pl/web/udsc/prawie-8-tys-wnioskow-uchodzacych-w-2021-r#:~:text=wniosk%C3%B3w%20uchod%C5%BAczych%20w%202021%20r.,-12.01.2022&text=Sytuacja%20wewn%C4%99trzna%20na%20Bi%C5%82orusi%2C%20ewaku>

[acja,wniosk%C3%B3w%20o%20udzielenie%20ochrony%20mi%C4%99dzynarodowej.](#)

I 2020 roku:

<https://www.gov.pl/web/udsc/ochrona-miedzynarodowa-w-2020-r>

- Warto wspomnieć, że przed problemami na granicy białoruskiej i ukraińskiej do Polski przyjeżdżało bardzo dużo Czeczenów i Czeczenek (zwłaszcza) z Północnego Kaukazu, którzy byli dużą grupą osiedlającą się w Polsce. Łamię to stereotyp, że uchodźcą jest ciemnoskóra osoba pochodzenia arabskiego.
- 4) Przedstawienie w filmie uchodźcy udowadniają, że pomimo swojego pochodzenia są w stanie odnaleźć się w europejskim kręgu kultury. Czy Was – polskie społeczeństwo jest gotowe na przyjęcie uchodźców z Syrii?
  - 5) Czy według was media kreują fałszywy obraz uchodźców? W jaki sposób i czym to się objawia?
  - 6) Czym są dla was prawa człowieka? Czy można jest w jakiś sposób zbyć?
  - 7) W jaki sposób łamię się prawa człowieka na wojnie? Odwołajcie się do przykładów z filmu „Sztuka przeżycia”.